

Inwentaryzacja ornitologiczna i chiropterologiczna

1. Cel i zakres opracowania

Celem niniejszego opracowania jest ekspertyza chiropterologiczna oraz ornitologiczna, pod kątem występowania gatunków ptaków i nietoperzy na terenie budynku Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Baczkanie, w związku z planowanymi pracami termomodernizacyjnymi.

Niniejsze opracowanie ma na celu określenie stopnia zasiedlenia oraz charakteru użytkowania budynku przez ptaki i nietoperze. Zebrane informacje posłużą do sformułowania zaleceń mających na celu ochronę zwierząt w trakcie przeprowadzania prac oraz ustalenie wariantu skutecznej kompensacji siedlisk potencjalnie lub realnie utraconych w ich wyniku.

Zakres opracowania obejmują wyniki przeprowadzonych kontroli terenowych, ich interpretację oraz proponowane działania kompensacyjne.

2. Podstawa opracowania

Podstawą niniejszego opracowania jest zlecenie z Gminy Bochnia, na wykonanie inwentaryzacji ptaków i nietoperzy gnieźdzących się na terenie wskazanych obiektów gminnych.

3. Lokalizacja

Obiekt objęty niniejszym opracowaniem tj. budynek Szkoły Podstawowej w Baczkanie im. Adama Mickiewicza położony jest na terenie działki nr ewidencyjny 295/2 w miejscowości Baczkanie nr 23. Budynek szkoły jest to budynek wolnostojący, dwukondygnacyjny w rzucie prostokątny, wybudowany na początku XIX w, w 1999 roku przeszedł gruntowny remont. Szkoła zlokalizowana jest w centralnej części miejscowości Baczkanie, przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 965 z drogą gminną. Budynek zlokalizowany jest w odległości około 150 m od granicy obszaru Natura 2000 PLB120002 Puszcza Niepołomska. Na poniższej mapie przedstawiono lokalizację opisywanego obiektu.



Rys. 1. Lokalizacja obiektu na ortofotomapie

4. Opis terenu i obiektu

Obiekt objęty opracowaniem to budynek Szkoły Podstawowej w Baczkowie im. Adama Mickiewicza. Zlokalizowany jest w centralnej części miejscowości, przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 965 z drogą gminną, w terenie intensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Jest obiektem wolnostojącym, dwukondygnacyjnym, w rzucie prostokątnym. Najbliższe sąsiedztwo budynku stanowią:

- od strony zachodniej – droga wojewódzka, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, puszcza Niepołomicka w odległości około 150 m w kierunku zachodnim;
- od strony północnej – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna;
- od strony wschodniej – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna;
- od strony południowej – zabudowa usługowa oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Budynek szkoły jest to budynek dwukondygnacyjny, o powierzchnia zabudowy budynku wynoszącej około 383 m². Ściany budynku wykonane zostały w konstrukcji

tradycyjnej, murowanej z cegły ceramicznej, bez izolacji termicznej. Dach o konstrukcji drewnianej, kryty blachą, z izolacją z wełny mineralnej o grubości 15 cm. Okna zewnętrzne drewniane.

Budynek przeznaczony został do prac termomodernizacyjnych obejmujących w szczególności modernizację instalacji CO i CWU oraz ocieplenie ścian, stropu i wymianę okien.

5. Obszary chronione utworzone celem ochrony ornitofauny i chiropterofauny

Miejsce planowanego przedsięwzięcia zlokalizowane jest poza obszarami chronionymi na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Najbliższy obszar chroniony to obszar Natura 2000 PLB120002 Puszcza Niepołomska, którego wschodnia granica przebiega w odległości około 150 m w kierunku zachodnim od granic działki na której zlokalizowana jest szkoła. Obszar ten zajmuje powierzchnię 11 762,31 ha i położony jest w województwie małopolskim na terenie gminy Niepołomice, Kłaj, Drwinia i Bochnia (gmina wiejska). Obszar stanowi duży kompleks leśny w widłach Wisły i Raby. Składa się on z dwóch części oddzielonych od siebie doliną rzeki Drwinki z dużym obszarem łąk. Większa, południowa część Puszczy jest zdominowana przez lasy sosnowe. Sąsiadujący z Wisłą mniejszy północny fragment ostoi jest mozaiką lasów liściastych i nadrzecznych poprzecinany starorzeczami. Dominują tu młodniki ale występują również dobrze zachowane połacie starodrzewi.



Rysunek 1. Lokalizacja inwestycji względem obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 70. Występuje co najmniej 12 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jedna z największych w kraju populacji muchołówki białoszyjej. Gniazduje powyżej 1% populacji krajowej muchołówki białoszyjej i puszczyka uralskiego (PCK) (C6); w stosunkowo dużej ilości (C7) występuje włośchatka (PCK). Małe enklawy lasu o dobrze zachowanym naturalnym charakterze.

Najbliższymi formami ochrony przyrody utworzonymi w celu ochrony gatunkowej chiropterofauny jest obszar Natura 2000 Nowy Wiśnicz PLH120048 położony w odległości około 12,7 km m w kierunku południowym.

6. Opis planowanych działań

Opisywany budynek przeznaczony został do prac remontowych, obejmujących wykonanie termomodernizacji, celem zmniejszenia energochłonności budynku. W ramach realizacji zamierzenia wykonane zostaną następujące prace:

- modernizacja instalacji CO i CWU (systemu grzewczego);
- ocieplenie ścian przedsionka i budynku szkoły,
- wymiana okien i okien połaciowych,
- wymiana drzwi;
- ocieplenie stropu.

Powyższe prace z uwagi na swoją skalę i charakterystykę, mogą mieć potencjalny wpływ na ornitofaunę i chiropterofaunę. W związku z powyższym dokonano szczegółowej oceny pod tym kątem. W szczególności z uwzględnieniem możliwości występowania miejsc lęgowych i bytowania chronionych gatunków zwierząt w obrębie elewacji i poddasza termomodernizowanego budynku.

7. Metodyka

Na potrzeby niniejszego opracowania wykonano dwie wizje terenowe w dniach 5 maja i 7 czerwca 2022 roku. Do wyszukiwania siedlisk ptaków i nietoperzy wykorzystano szereg metod o różnych zastosowaniach, skuteczności i ograniczeniach: oględzin bezpośrednich oraz obserwacji aktywności ptaków i nietoperzy. Biorąc pod uwagę czas wykonywanych prac terenowych oraz różny okres występowania poszczególnych gatunków, powyższe metody umożliwiają sporządzenie opinii ornitologicznej oraz chiropterologicznej wskazującej w opracowaniu jedynie możliwe do stwierdzenia siedliska w okresie prowadzonych oględzin budynków. Dodatkowo na podstawie wiedzy i doświadczenia zostały wskazane potencjalne siedliska gatunków chronionych.

Sporządzenie opinii ornitologicznej oraz chiropterologicznej w oparciu o powyższe badania w danym okresie nie zapewnia pełnej wykrywalności, jednak umożliwia

określenie atrakcyjności budynków objętych analizą w aspekcie ornitologicznym oraz chiropterologicznym

W przypadku ptaków poszukiwano ich gniazd na elewacjach oraz w szczelinach, a także śladów ich aktywności w postaci pobieleń kałem lub śladów otarć ogona pod szczelinami. Obserwowano także aktywność ptaków przebywających w pobliżu budynku. W przypadku nietoperzy poszukiwano śladów odchodów na elewacjach oraz pod nimi. Z uwagi na brak dostępu nie prowadzono wizji w obrębie poddasza budynku.

8. Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji

Obserwacje terenowe polegały na przeprowadzeniu wizji na zewnątrz obiektu. Dokonano szczegółowej analizy elewacji budynku pod kątem śladów gniazdowania ptaków. Obserwacje prowadzono w trakcie sezonu lęgowego. Jak można zaobserwować na załączonej dokumentacji fotograficznej, na elewacjach budynku nie ma dogodnych miejsc do gniazdowania ptaków. Zarówno elewacje, jak i pokrycie dachowe z blachy są w dobrym stanie technicznym, bez widocznych ubytków. Wąskie okapy dachowe i wnęki okien nie stwarzają korzystnych warunków gniazdowania oknówki. Nie zaobserwowano również żadnych znaczących wnęk, otworów lub półek, które mogły by być wykorzystywane przez zwierzęta.

W trakcie przeprowadzonych wizji wszystkie elewacje budynku, pozbawione były jakichkolwiek gniazd. W poszyciu dachowym nie stwierdzono widocznych otworów, które mogą być wykorzystywane jak miejsca migracji. Wybraną dokumentację fotograficzną obiektu zestawiono poniżej.



Fot. 1. Elewacja południowa – wejście do budynku



Fot. 2. Elewacja wschodnia



Fot. 3. Elewacja północna



Fot. 4. Elewacja zachodnia

W wyniku przeprowadzonych obserwacji na terenie wskazanego obiektu nie stwierdzono na zewnątrz budynku występowania miejsc gniazdowania ptaków, w tym jakichkolwiek pozostałości gniazd.

W pobliżu obiektu nie zaobserwowano gatunków ptaków zwyczajowo związanych z budynkami, takich jak oknówki zwyczajne (*Delichon urbicum*), jerzyki (*Apus apus*), wróble (*Passer domesticus*), kopciuszki (*Phoenicurus ochruros*), kawki (*Coloeus monedula*), bądź pustułki (*Falco tinnunculus*).

Nie stwierdzono występowania nieszczelności i ubytków w obrębie poszycia dachowego lub na jego połączeniu z konstrukcją murowaną, umożliwiających przedostawanie się zwierząt w tym ptaków i nietoperzy na teren poddasza. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie zaobserwowano śladów bytowania zwierząt. Nie zidentyfikowano żadnych ptasich gniazd oraz ich pozostałości. Na posadzce oraz

belkach brak odchodów zwierzęcych oraz innych śladów świadczących o bytowaniu zwierząt. Czynnikiem warunkującym taki stan rzeczy jest w dużej mierze sposób użytkowania obiektu. Budynek szkoły jest intensywnie wykorzystywany w celach dydaktycznych. Powstające ubytki lub nieciągłości dachu są jedynie okresowe i podlegają systematycznym pracom remontowym.

9. Zalecenia do dalszego postępowania

Prace termomodernizacyjne polegać będą między innymi na wykonaniu ocieplenia stropu i ścian budynku. Większość robót prowadzonych będzie na zewnątrz przy użyciu typowych materiałów dociepleniowych. Z uwagi na brak stwierdzonych miejsc lęgowych ptaków jak również występujących nietoperzy, ryzyko niekorzystnego wpływu na ich lokalne populacje jest znikome. Niemniej jednak w czasie prowadzenia prac należy zwracać szczególną uwagę na możliwość gniazdowania oknówki zwyczajnej gdyż okapy dachowe oraz w wnęki okien stanowić mogą potencjalne miejsce ich gniazdowania. Należy również zwrócić uwagę na wszelkie niewykryte otwory w poszyciu celem wykluczenia możliwości zniszczenia potencjalnych gniazd. Czynnikiem wpływającym na możliwość potencjalnego występowania gniazd ptasich jest bliskość obszaru stanowiącego ostoję ptasią o randze europejskiej tj. obszaru Natura 2000 Puszcza Niepołomska. Dlatego planowane prace termomodernizacyjne prowadzić należy pod nadzorem ornitologicznym. W przypadku napotkania jakiegokolwiek lęgu ptaków lub miejsca bytowania nietoperzy, prace należy przerwać, a teren zabezpieczyć. Kolejno inwestor powinien wystąpić do Dyrekcji Ochrony Środowiska celem podjęcia kroków ochronnych oraz ustalenia dalszego trybu postępowania.

10. Proponowane działania kompensacyjne i ochronne

Planowane prace termomodernizacyjne zasadniczo nie wiążą się z niszczeniem miejsc lęgowych oraz bytowania ptaków i nietoperzy. W związku z powyższym nie ma konieczności stosowania działań kompensacyjnych.

11. Wymagane zezwolenia

Zgodnie z § 6. ust 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183), w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową wprowadza się m.in. zakaz niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień. Zgodnie z § 9 cytowanego rozporządzenia zakaz o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 8 (...), nie dotyczy usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów

budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

W związku z realizacją planowanego przedsięwzięcia nie dojdzie do usuwania gniazd lub niszczenia siedlisk czy też miejsc bytowania chronionych gatunków zwierząt. Niemniej jednak istnieje potencjalna możliwość, że w czasie prowadzenia prac budowlanych zostaną odkryte gniazda ptasie czy też enklawy bytujących nietoperzy. W takim przypadku należy zwrócić się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie o wydanie zezwolenia na niszczenie gniazd lub siedlisk chronionych gatunków ptaków w trybie art. 56 ust 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.) oraz § 6. ust 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183).

Opracował:

mgr inż. Witold Wójcik